

Ehdotukseen vastaaminen perheen vuorovaikutustestissä

Keskustelunanalyyttinen näkökulma vuorovaikutukseen ja sen arviointiin

PAULIINA SIITONEN

Väitöksenalkajaisitelmä Oulun yliopistossa 29. huhtikuuta 2016

Neuvottelu on sosiaalista toimintaa, jossa tehdään päätöksiä eli sovitaan asioista yhdessä. Vaikka neuvotteluja voivat käydä esimerkiksi valtiot rauhanehdoista tai liikeyritykset miljardikaupoista, suurimmalle osalle meistä neuvottelu on sopimista ja päätöksentekoa jokapäiväisistä asioista töissä ja kotona. Neuvottelemme sitten etukäteen sovitussa tilaisuudessa kokoushuoneessa, spontaanisti työpaikan käytävällä tai kotona ruokapöytäjutustelun yhteydessä, neuvottelutoiminnan kautta me yhdessä rakennamme, organisoimme ja ymmärrämme elämäämme töissä ja kotona.

Neuvottelu rakentuu toimintana ehdotuksen ja siihen vastaamisen ympärille. Puhujan esittämä ehdotus luo odotuksen siitä, että seuraava puhuja joko hyväksyy tai hylkää sen. Ehdotus aloittaa siis tietynlaisen toimintalinjan vuorovaikutuksessa – se projisoi tietynlaisia seuraavia toimintoja. Seuraava esimerkki (seur. sivulla) ehdotuksesta ja sen hyväksynnästä on peräisin tutkimusaineistostani, joka käsittää 22 psykologista perhevuorovaikutustestiä. Testissä perheen tehtävänä on keskustella siitä, mitä tietty Rorschachin mustetahrataulu esittää, sekä löytää mahdollisimman monta sellaista tulkintaa, joista kaikki perheenjäsenet voivat olla yhtä mieltä. Käytännössä testitehtävä saa siis perheenjäsenet neuvottelemaan mustetahratulkinnoista: he ehdottavat tulkin-toja ja vastaavat toistensa tulkintaehdotuksiin.

(1) perhe 14, puoliso-Rorschach-testi, taulu III

01 äiti: se on joku mahalaukku.

02 isä: (he) n(h)iin on juu.(.) tuli sama mieleen.

Esimerkissäni mustetahratulkintaa ehdotetaan ja se hyväksytään seuraavasti: äiti sanoo, että *se on joku mahalaukku* (r. 1), ja isä vastaa äidin ehdotukseen naurahtamalla ja sanomalla *niin on juu. (.) tuli sama mieleen* (r. 2).

Seuraavana on esimerkki ehdotuksesta ja sen hylkäyksestä. Siinä äiti ehdottaa mustetahratulkintaa sanomalla *mä olin sitä mieltä et se on lepakko* (r. 1).

(2) perhe 22, perhe-Rorschach-testi, taulu I

01 äiti: mä olin (sitä) mieltä et se on lepakko.

02 (0.9)

03 lapsi: ei se on, set tulee tuol viel myöhemmin.

Ehdotusta seuraa melkein sekunnin tauko (r. 2), jonka jälkeen lapsi hylkää ehdotuksen sanomalla *ei se on, set tulee tuol viel myöhemmin*¹ (r. 3).

Neuvottelu ei suinkaan aina etene näin suoraviivaisesti ehdotuksesta sen hyväksyntään tai hylkäykseen, vaan osallistujien on mahdollista vastata ehdotukseen eri tavoin ottamatta siihen selkeästi kantaa. Väitöskirjassani tarkastelin nimenomaan tällaisia tapoja vastata ehdotukseen eli keskityin sellaisiin neuvottelutoiminnan jaksoihin, joissa 1) vastaanottaja ei reagoi ehdotukseen sanallisesti tai kuultavissa olevin keinoin, 2) vastaanottaja vastaa ehdotukseen (aluksi) pelkällä partikkelilla *mm, jaa* tai *joo* ja 3) vastaanottaja vastaa ehdotukseen puheenvuorolla, joka ei jatka ehdotuksen aloittamaa toimintalinjaa.

Kiinnostuin näistä ehdotuksen vastaanotoista tutustuessani tutkimusaineistoon. Aineiston vuorovaikutusta kuunnellessani jäin usein miettimään, hyväksyivätkö vai hylkäisivätkö perheenjäsenet edellä esitetyn mustetahratulkintaehdotuksen. Koska siis se, mitä perheenjäsenet lopulta sopivat tulkintaehdotuksesta, ei ollut minulle tutkijana aina selvää, aloin kiinnittää huomiota neuvottelutoiminnan implisiittisyyteen eli siihen, että hyväksyntä ja hylkäys ilmaistaan usein kätkeytyksi tai epäsuorasti. Kiinnostuin nimenomaan siitä, miten perheenjäsenet toimivat, kun he eivät ota selvästi hyväksyvää tai hylkäävää kantaa mustetahratulkintaehdotukseen. Väitöskirjassani tutkin edellä kuvaamiani neuvottelutoiminnan jaksoja ja käytin menetelmänäni keskusteluanalyysiä, joka on vuorovaikutuksen ja sosiaalisen toiminnan tutkimusmenetelmä.

Tutkimusaineistoni eli 22 perhe-Rorschach-testiä oli alun perin teetetty ja äänitallennettu osana *Suomalaista adoptiolapsiperhetutkimusta*, joka on psykiatrian alan tutkimushanke ja jossa selvitetään skitsofrenian riskitekijöitä. Perhe-Rorschach-testit oli siis jo kertaalleen analysoitu adoptiolapsiperhetutkimuksen yhteydessä ennen väitöstutkimukseni alkua, ja tuolloin käytössä oli vuorovaikutuksen virhepisteytysmene-

1. Tässä esimerkissä lapsi viittaa *myöhemmin*-adverbilla eri mustetahratauluun.

telmä eli kommunikaatiohäiriöpisteitys. Kommunikaatiohäiriöpisteitys perustuu skitsofreniatutkijoiden näkemykseen siitä, mikä on selkeää ja ymmärrettävää vuorovaikutusta ja sen vuoksi eduksi lapsen loogisen ajattelun kehitykselle. Aineiston aiemman analyysin vuoksi minun oli omassa väitöstutkimuksessani mahdollista verrata keskenään keskustelunanalyysin menetelmällä tekemiäni havaintoja ja kommunikaatiohäiriöpisteityksen tuloksia.

Väitöstutkimukseni oli siis menetelmällisesti kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa tarkastelin keskustelunanalyysin näkökulmasta ehdotukseen vastaamista perheen psykologisessa vuorovaikutustestissä. Analysoin kolmea eri tapaa, joilla puhuja vastaa ehdotukseen ottamatta siihen selvää kantaa. Tässä vaiheessa etsin vastausta tutkimuskysymykseen *Mitä tietynlainen ehdotuksen vastaanotto kertoo vastaanottajan saman- tai erimielisyydestä ehdottajan kanssa?* Toisin sanoen: ymmärtävätkö osallistujat vastaanoton hyväksynnäksi tai hylkäykseksi? Lisäksi pyrin vastaamaan tutkimuskysymykseen *Käsittelevätkö perheenjäsenet tutkittavia ehdotuksen vastaanottoja tarkoituksenmukaisina tai sallittuina toimintoina psykologisessa vuorovaikutustestissä, ja miten he osoittavat sen toiminnallaan?*

Tutkimuksen toisessa vaiheessa vertasin tutkimusmenetelmiä keskenään eli selvitin, miten kommunikaatiohäiriöpisteittäjä oli arvioinut tutkimani ehdotuksen vastaanotot. Tässä vaiheessa tarkastelin siis vuorovaikutuksen arviointia. Näkökulmani oli edelleen keskusteluntutkijan, kun vastasin tutkimuskysymykseen *Saavatko tutkimani ehdotuksen vastaanotot kommunikaatiohäiriöpiteitä?*

Seuraavaksi on syytä tutustua siihen, mitä skitsofreniatutkijat tarkoittavat kommunikaatiohäiriöillä ja miten kommunikaatiohäiriötä arvioidaan. Jo 1900-luvun alussa raportoitiin havainnosta, että useiden skitsofreniapotilaiden perheissä kommunikoidaan poikkeavasti. Perheiden vuorovaikutusta alettiin tutkia järjestelmällisesti 50- ja 60-luvuilla, jolloin yhdysvaltalaiset skitsofreniatutkijat Lyman Wynne ja Margaret Singer (1963) esittivät, että perheen keskinen vuorovaikutus ja erityisesti vanhempien tapa kommunikoida vaikuttavat lapsen psyykkiseen kehitykseen. He loivat käsitteen *kommunikaatiohäiriö*, jolla he tarkoittivat kyvyttömyyttä keskittyä käsiteltävään aiheeseen ja pitää huomio siinä sekä kyvyttömyyttä jakaa merkityksiä toisten kanssa. Kommunikaatiohäiriöitä ei siis pidetä psykiatrisena häiriönä tai sairautena vaan poikkeavana tapana ilmaista itseä. Skitsofreniatutkijoiden mukaan kommunikaatiohäiriöinen vanhempi luo puheellaan ja toiminnallaan lapselle hajanaisen ja sekavan kasvuympäristön, jossa lapsen loogisen ajattelun kehitys voi häiriintyä. Sittenmin vanhemman tiheästi toistuvia kommunikaatiohäiriöitä on tarkasteltu lapsen psykiatristen häiriöiden riskitekijänä ja useissa tutkimuksissa on osoitettu, että ne ovat yhteydessä lapsen ajatushäiriöihin ja skitsofreniaryhmän häiriöihin.

Kommunikaatiohäiriöiden arvioimista ja laskemista varten on kehitetty erilaisia menetelmiä testiasetelmiseen ja arviointikriteereineen. Testiasetelma, jonka äänitalenteita pääsin käyttämään väitöstutkimuksessani, on perhe-Rorschach-testi. Kuten jo edellä nähtyjen vuorovaikutusesimerkkien yhteydessä kerroin, testissä perheenjäsenen tehtävänä on tulkita keskenään Rorschachin mustetahratauluja ja yrittää löytää mahdollisimman monta sellaista tulkintaa, joista kaikki perheenjäsenet voivat olla yhtä

mieltä. Testin tarkoituksena ei ole tutkia perheenjäsenten persoonallisuutta, vaan tarkoituksena on saada perheenjäsenet keskustelemaan keskenään.

Perheenjäsenten keskustelu testitilanteessa äänitallennetaan ja kirjoitetaan pöytäkirjaksi. Kommunikaatiohäiriöpisteittäjä analysoi pöytäkirjaan kirjoitetun vuorovaikutuksen ja antaa kommunikaatiohäiriöpisteitä 40 kriteerin perusteella. Kriteerit perustuvat skitsofreniatutkijoiden käsitykseen lapsen psyyken kehityksestä: heidän mukaansa normaalin kehityksen kannalta on oleellista, että vanhemmat kykenevät keskittymään käsiteltävään aiheeseen ja jakamaan merkityksiä toisten kanssa. Vuorovaikutusta arvioidessaan kommunikaatiohäiriötutkija nojaa siis ennalta määriteltyihin kriteereihin ja asemoi itsensä ”keneksi tahansa toiseksi”, joka pyrkii ymmärtämään, mitä puhujat tarkoittavat paperille kirjatussa vuorovaikutuksessa.

Väitöskirjani varsinaisen tutkimusmenetelmän eli keskustelunanalyysin juuret ajoittuvat samoille vuosikymmenille Yhdysvaltoihin kuin kommunikaatiohäiriötutkimuksen alku. 1950- ja 1960-luvulla sosiologian piirissä kehitettiin etnometodologinen tutkimussuuntaus, jossa huomio kiinnitetään tavanomaisiin, arkipäiväisiin yhteiselämän tosiasioihin sekä erityisesti siihen, miten yksittäiset ihmiset rakentavat yhdessä sosiaalisen järjestyksen. Etnometodologian vaikutteet näkyvät 1960-luvulla syntyneessä keskustelunanalyysissä, jonka perusti yhdysvaltalainen sosiologi Harvey Sacks yhdessä kollegoidensa kanssa. He alkoivat tutkia, miten sosiaalinen järjestys tuotetaan paikallisesti ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa (esim. Sacks, Schegloff & Jefferson 1974).

Nykyään keskustelunanalyysi on vallitseva sosiaalisen vuorovaikutuksen tutkimusmenetelmä sosiologian, kielentutkimuksen ja viestintätieteiden alalla. Sen tavoitteena on tehdä näkyväksi vuorovaikutuksen säännönmukaisuuksia sekä kuvata toimintoja vuorovaikutuksessa. Esittelen seuraavaksi muutamia keskustelunanalyysin lähtökohtia.

Ensinnäkin keskusteluntutkija olettaa, että kaikki toiminta on järjestynyttä ja merkityksellistä kommunikaatiivisen ja sosiaalisen toiminnan rakentamisen kannalta. Puhe on toimintaa, jossa toiminnot suoritetaan lausumin eli kieliopilliselta kannalta määriteltynä sanojen, lausekkeiden tai lauseiden avulla. Keskustelijat siis tuottavat lausumia saadakseen aikaan tiettyjä asioita vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Toiseksi keskusteluntutkija olettaa, että kukin lausuma on tilanteinen eli se saa merkityksensä siinä vuorovaikutuskontekstissa, jossa se tuotetaan. Toisin sanoen lausuma ei ole tulkittavissa, jos se irrotetaan vuorovaikutuskontekstista, jossa se tuotettiin. Kolmanneksi keskusteluntutkija olettaa, että keskustelijoiden välinen yhteisymmärrys syntyy vuorovaikutuksessa ja että se on sisäsyntyinen piirre, johon keskustelijoilla itsellään on ensisijainen pääsy. Tällä tarkoitetaan sitä, että keskustelijat toimivat vuorovaikutuksessa sen mukaan, miten he itse ymmärtävät tilanteen.

Pyrin nyt havainnollistamaan edellä esittämiäni keskustelunanalyysin lähtökohtia keskustelukatkelman (esim. 3) avulla. Katkelma on tutkimusaineistostani, ja siinä toteutuu kanoninen ehdotusjakso eli ensimmäinen puhuja ehdottaa jotain, toinen puhuja hyväksyy ehdotuksen ja ensimmäinen puhuja vahvistaa hyväksynnän. Vuorovaikutuksen kirjaamisessa olen käyttänyt keskustelunanalyysin tapaa merkitä muistiin vuorovaikutus: tarkoituksena on siis jäljitellä kuulohavaintoa äänitallenteesta tarkemmin kuin kirjata pelkkä puhe sanasta sanaan.

(3) perhe 17, perhetesti, taulu I

01 isä: mul tuli, (.) kaks ammuttua lintua mieleen
02 sit jotka roikkuu seinällä.
03 (.)
04 isä: he he
05 (.)
06 äiti: @se:inällä@ roikkuk,=↑HY[vä. ↑k]uule
07 isä: [he he]
08 äiti: ↑ihan totta siivet retkottaa.=
09 Kati: =JO[o.]
10 isä: [ju]u.

Katkelman alussa isä sanoo *mul tuli, (.) kaks ammuttua lintua mieleen sit jotka roikkuu seinällä* (r. 1–2). Keskusteluanalyysin lähtökohtana on siis se, että puhe on toimintaa eli isä tekee tällä puheenvuorolla jonkin toiminnon. Jos isän tekemää toimintaa analysoidisiin irrallaan kontekstista – toisin sanoen ottamatta huomioon sitä, minkälaisessa vuorovaikutustilanteessa puheenvuoro on sanottu, ja ottamatta huomioon sitä, miten vuorovaikutus jatkuu isän puheenvuoron jälkeen –, isän puhe-toiminto voitaisiin tulkita esimerkiksi uuden tiedon eli uutisen kerronnaksi. Tilanteena voisi olla vaikkapa kotoinen ruokailutilanne, jonka yhteydessä isä kertoo osallistuneensa psykologiseen testiin ja nähneensä mustetahrataulussa kaksi ammuttua lintua.

Jos kyseessä olisi tällainen tilanne, seuraava puhuja toimisi odotuksenmukaisesti niin, että hän asettuisi uutisen kuulijaksi sanomalla esimerkiksi *aijaa? olipa kummallinen kuva*. Keskustelukatkelmassa äiti ei kuitenkaan toimi näin – hän ei siis asetu uutisen kuulijaksi. Sen sijaan hän vastaa lyhyen tauon ja isän naurahduksen jälkeen ja sanoo: *seinällä roikkuu, hyvä. kuule ihan totta siivet retkottaa* (r. 6, 8). Tällä puheenvuorolla äiti ensin makustelee isän mustetahratulkintaa, sitten arvottaa sen hyväksi, sen jälkeen osoittaa samanmielisyytensä ja lopulta kuvailee mustetahratulkintaa lisää. Äiti siis osoittaa ymmärtäneensä isän puheenvuoron mustetahratulkintaehdotukseksi, jolle isä hakee samanmielisyyden osoitusta eli hyväksyntää seuraavalta puhujalta. Samalla äiti osoittaa suuntautumisensa testitilanteeseen ja tehtävään.

Seuraavaksi isä ja perheen tytär Kati vastaavat äidin puheenvuoroon sanomalla *joo* ja *juu* eli he vahvistavat äidin hyväksynnän (r. 9–10). Nämä vahvistustoiminnot osoittavat, että kumpikin heistä ymmärsi äidin puheenvuoron hyväksynnäksi, mikä puolestaan tekee odotuksenmukaiseksi seuraavaksi toiminnoksi vahvistuksen. Lisäksi erityisesti isän vahvistustoiminto osoittaa, että hän käsittelee riittävän oikeana tulkintaa, jonka äiti teki isän ensimmäisestä puheenvuorosta (ks. r. 1–2). Toisin sanoen isä ei korjaa edeltäviä puheenvuoroja eikä muuta keskustelunkulun suuntaa.

Kuten katkelman analyysi osoittaa, keskusteluntutkija tarkastelee puhetta toimintana ja lausumia toimintoina. Hän tulkitsee kunkin toiminnon nimenomaan siinä vuorovaikutuskontekstissa, jossa se tuotetaan, ja tukeutuu analyysissään samoihin vuorovaikutuksen piirteisiin, joihin osallistujat suuntautuvat tuottaessaan ja tulkitessaan toi-

mintoja vuorovaikutuksessa. Tämän vuoksi osallistujien näkökulma vuorovaikutukseen on ensisijainen verrattuna keskusteluntutkijan näkökulmaan.

Lopuksi esittelen vielä tiivistetysti väitöskirjani tuloksia. Väitöstutkimukseni ensimmäinen vaihe osoittaa, että testiin osallistuvat perheenjäsenet käsittelevät tarkasteltuja vastaamistapoja riittämättöminä vastauksina ehdotukseen ja hakevat ehdotukselle selvempää hyväksyntää tai hylkäystä. Toisin sanoen he tekevät näkyväksi sen, että tutkituissa vuorovaikutusjaksoissa toiminta ei etene hyväksyntään tai hylkäykseen ehdotuksen luoman odotuksen mukaisesti. Jos mustetahratulkintaehdotusta seuraa esimerkiksi hiljaisuus, vuorovaikutus jatkuu tyypillisesti niin, että ehdottaja näyttää tulkinnan taulusta tai kuvailee sitä jotenkin (esim. 4 r. 6). Hiljaisuus ei siis ole myöntymisen merkki tutkitussa vuorovaikutustilanteessa, vaan ehdottaja käsittelee hiljaisuutta merkkinä siitä, että keskustelukumppani ei hahmota tulkintaa taulusta eikä siksi pysty ottamaan siihen kantaa.

(4) perhe 17, puoliso testi, taulu III

01 (3.4)
02 äiti: .hh ↑hei mäa saan vielä kaks kar:hua.
03 (.)
04 äiti: .hhhh
05 (.)
06 äiti: tosson karhu ja silmäripset,
07 (0.7)
08 ja tota noin,
09 (.)
10 mä en tiiä mitä niiden päässä on.

Jos mustetahratulkintaehdotusta seuraa pelkkä partikkeli *mm*, *jaa* tai *joo*, ehdottaja toimii tyypillisesti samoin eli näyttää tulkinnan taulusta (esim. 5 r. 5). Jos keskustelukumppani ei siitäkään huolimatta osoita selkeästi samanmielisyyttään, ehdottaja käsittelee partikkelivastausta keinona hylätä ehdotus sanomatta sitä suoraan.

(5) perhe 7, puoliso testi, taulu III

01 äiti: ja täst >tulee< ihan, (.) (m-) tämä on ihan
02 muistuttaa perhosta.
03 (.)
04 isä: mm,
05 äiti: tämä punanen.
06 (0.7)
07 isä: mm.
08 (1.8)
09 äiti: tai sit ne muistuttaa ihan mitä ↑vaan se voi
10 muistuttaa kuule.

Kuten esimerkistä 5 käy ilmi, ehdotuksen tehnyt äiti luopuu *perhonen*-ehdotuksestaan isän kahden *mm*-vastauksen (r. 4, 7) jälkeen. Toisin sanoen äiti osoittaa *tai sit* -alkuisella puheenvuorollaan (r. 9–10), että hän ei käsittele isän puheenvuoroja hyväksyntänä eikä ehdotusta hyväksyttynä.

Ehdotusta seuraavat kiusoittelevat puheenvuorot eivät myöskään toimi selkeinä ehdotuksen hyväksyntöinä tai hylkäyksinä. Esimerkissä 6 perheen poika Mikko ehdottaa mustetahratulkinnaiksi *kahta lintua* (r. 1), mutta kukaan ei aluksi vastaa ehdotukseen (r. 2). Sen jälkeen Mikko alkaa kuvailla ehdotustaan ja siten hakea siihen vastausta, mutta kesken Mikon puheen isä vastaa sanomalla *ne on broilereita* (r. 4).

(6) perhe 12, perhetesti, taulu I

01 Mikko: ↑no, (.) mä näin siin, (0.6) kaks lintuu.
02 (2.4)
03 Mikko: jotka, (0.8) tule[e,]
04 isä: [(°ne on)] broilereit(a).°
05 (0.3)
06 Mikko: täält [tulee,]
07 Jaana: [°he he] he° ((tuhisevaa naurua))
08 Mikko: ↑täält tulee siipii, (0.4) ja, (.) sit tää ois
09 siipee kokonaan,=täält tulee pyrstö.
10 (1.2)

Isän kiusoitteleva puheenvuoro saa aikaan vain hiljaisen naurun (r. 7), ja ehdottaja eli Mikko jatkaa vakavasti otettavan hyväksynnän tai hylkäyksen hakemista ehdotukselleen. Hän siis ohittaa isän kiusoittelevan tarpeettomana mutta harmittomana toimintona neuvottelussa. Tutkimissani vuorovaikutusjaksoissa onkin harvinaista, että joku perheenjäsenistä nostaisi puheenaiheeksi sen, onko tietynlainen toiminta sopivaa tai asianmukaista meneillään olevassa testitilanteessa.

Väitöstutkimukseni toinen vaihe osoittaa, että keskusteluntutkija ja kommunikaatiohäiriötutkija tarkastelevat vuorovaikutusta eri tasoilla. Tällä tarkoitan sitä, että keskusteluntutkija analysoi vuorovaikutusta nimenomaan toimintana tietyssä tilanteessa, kun taas kommunikaatiohäiriötutkija arvioi vuorovaikutusta yksittäisten sanojen, lausumien tai korkeintaan kahden peräkkäisen puheenvuoron perusteella. Esimerkissä 4 kommunikaatiohäiriöpisteeseen saa siis äiti, joka hakee vastausta ehdotukseensa ja kuvailee tulkinnaansa käyttämällä sanaa *silmäripset* (r. 6). Tästä sanasta hän saa kommunikaatiohäiriömerkinnän ”konkreettiset vastaukset”. Kommunikaatiohäiriöpiirteitä ei sen sijaan saa isä, joka ei sano mitään katkelman aikana. Esimerkissä 5, jossa mustetahratulkinnaehdotus saa vastaukseksi vain kaksi *mm*-partikkelia, kumpikaan osallistujista ei saa kommunikaatiohäiriöpiirteitä. Viimeisessä esimerkissä 6 puolestaan isä saa kommunikaatiohäiriöpiirteiden puheenvuorosta rivillä 4. Kriteeri tälle kommunikaatiohäiriömerkinnälle on se, että puheenvuoro on ”omituinen, asiaa sivuava tai epäasiallinen vastaus huomautukseen”. Tämä kommunikaatiohäiriökriteeri lähestyy menetelmällisesti keskusteluanalyysissä siinä mielessä, että se arvioi vuorovaikutusta kahden peräkkäisen toiminnon tasolla.

Olen tarkastellut väitöstutkimuksessani vain tietyntyyppisiä vuorovaikutusjaksoja ja vain viittä kommunikaatiohäiriökriteeriä 40:stä. Tämän tarkastelun perusteella näyttää kuitenkin siltä, että keskustelunanalyysi ja kommunikaatiohäiriöpisteytys analysoivat vuorovaikutusta eri tasoilla ja näkevät usein eri piirteet ongelmallisina. Nämä menetelmälliset erot johtuvat menetelmien erilaisista lähtökohdista ja tavoitteista. Vaikka keskustelunanalyysi ei näe vuorovaikutusta samoin kuin kommunikaatiohäiriöpisteytys, keskustelunanalyysi ei kuitenkaan pysty nimeämään yksiselitteisiä kriteerejä, jotka määrittäisivät ”hämmästyttävän vuorovaikutuksen” ja joiden perusteella skitsofreniatutkija voisi pisteyttää sen vuorovaikutusaineistosta.

Lähteet

- SACKS, HARVEY – SCHEGLOFF, EMANUEL A. – JEFFERSON, GAIL 1974: A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. – *Language* 50 s. 696–735.
- WYNNE, LYMAN C. – SINGER, MARGARET THALER 1963: Thought disorder and family relations of schizophrenics. I: A research strategy. – *Archives of General Psychiatry* 9 s. 191–198.

Pauliina Siitonen: *Ehdotukseen vastaaminen perheen vuorovaikutustestissä. Keskustelunanalyttinen näkökulma vuorovaikutukseen ja sen arviointiin.* Acta Universitatis Ouluensis. Series B Humaniora 139. Oulu: Oulun yliopisto 2016. Kirja on luettavissa osoitteessa <http://urn.fi/urn:isbn:9789526211435>.

Kirjoittajan yhteystiedot:
etunimi.sukunimi@oulu.fi